

บทที่ 3

โครงสร้างภาษีสรรพากรและการใช้มาตรการภาษี

สำหรับบทนี้จะกล่าวถึง โครงสร้างที่สำคัญของระบบภาษีสรรพากรที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน โดยจะกล่าวเฉพาะประเภทภาษีที่มีส่วนการจัดเก็บภาษีสูงเมื่อเทียบกับภาษีสรรพากรรวม ซึ่งได้แก่ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินได้นิติบุคคล และภาษีมูลค่าเพิ่มรวมทั้งกล่าวถึงการใช้มาตรการภาษีอากรที่สำคัญในช่วงปี 2530 - 2544

3.1 ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (Personal Income Tax)

ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเป็นภาษีทางตรงจัดเก็บจากบุคคลธรรมดาหรือหน่วยภาษีตามที่กฎหมายกำหนดขึ้นและที่มีรายได้เกิดขึ้นในช่วงปีที่ผ่านมาเรียกว่า "ปีภาษี" โดยปกติผู้มีเงินได้มีหน้าที่ ต้องยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้ปีละ 1 ครั้ง (ด้วยแบบ ภ.ง.ด. 90 หรือ ภ.ง.ด. 91) ภายในเดือนมีนาคมของปีถัดไป สำหรับผู้มีเงินได้บางลักษณะกฎหมายยังกำหนดให้เสียภาษีกลางปี(ตามแบบ ภ.ง.ด. 94 ด้วย) นอกจากนี้เพื่อเป็นการบรรเทาภาระภาษีแก่ผู้มีเงินได้ กฎหมายยังกำหนดให้การจ่ายเงินได้บางกรณี ผู้จ่ายมีหน้าที่ต้องหักภาษี ณ ที่จ่ายและรวบรวม นำส่งกรมสรรพากรเป็นรายเดือน (ตามแบบ ภ.ง.ด.1 , แบบ ภ.ง.ด.2 หรือ แบบ ภ.ง.ด.3 แล้วแต่กรณี) เว้นแต่กรณีการขายอสังหาริมทรัพย์กำหนดให้เจ้าพนักงานที่ดินเป็นผู้เรียกเก็บภาษีเงินได้ หัก ณ ที่จ่ายแทน (คณะอนุกรรมการจัดทำหลักสูตรความรู้พื้นฐานทั่วไปข้าราชการบรรจุใหม่ ความรู้พื้นฐานทั่วไปข้าราชการบรรจุใหม่. : กรมสรรพากร, 2544.)

3.1.1 ลักษณะโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

1. ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและแหล่งเงินได้
2. ประเภทเงินได้ที่ต้องเสียภาษี
3. เงินได้ที่ได้รับยกเว้นภาษี
4. การหักค่าใช้จ่ายจากเงินได้ที่ต้องเสียภาษี
5. การหักค่าลดหย่อน
6. อัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

1. มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และแหล่งเงินได้

1.1 ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (กรมสรรพากร กระทรวงการคลัง)

- (1) บุคคลธรรมดา คือ บุคคลที่มีสภาพเป็นบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (มาตรา 15)
- (2) ห้างหุ้นส่วนสามัญหรือคณะบุคคลที่มีชนิดบุคคล
- (3) ผู้ถึงแก่ความตาย (ก่อนกำหนดเวลาขึ้นแบบแสดงรายการ)
- (4) กองมรดกที่ยังไม่ได้แบ่ง

1.2 แหล่งของเงินได้ที่ต้องเสียภาษี

- (1) แหล่งเงินได้ที่เกิดในประเทศไทย (เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม, 2543 : 188)

ไม่ว่าผู้มีเงินได้นั้นจะเป็นผู้อยู่ในประเทศไทยหรือไม่ก็ตาม มีหน้าที่ต้องเสียภาษีเงินได้เมื่อเงินได้พึงประเมินนั้นเกิดเนื่องจากหน้าที่การงานที่ทำในประเทศไทยหรือทรัพย์สินที่อยู่ในประเทศไทย หรือกิจกรรมของนายจ้างในประเทศไทย หรือทรัพย์สินที่อยู่ในประเทศไทย ทั้งนี้ไม่ว่าเงินได้พึงประเมินนั้นจะจ่ายในหรือนอกประเทศไทยก็ตาม

- (2) แหล่งเงินได้เกิดนอกประเทศไทย

ผู้มีเงินได้ต้องมีหน้าที่ต้องเสียภาษีเงินได้ในประเทศไทยเมื่ออยู่ในประเทศไทยรวมระยะเวลาในปีภาษีถึง 180 วัน และมีเงินได้พึงประเมินเนื่องจากหน้าที่การงานที่ทำในต่างประเทศหรือกิจการที่ทำในต่างประเทศหรือทรัพย์สินที่อยู่ในต่างประเทศและนำเงินได้นั้นเข้ามาในประเทศไทย

2. ประเภทเงินได้ที่ต้องเสียภาษี

ตามกฎหมายเงินได้ที่ต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเรียกว่า เงินได้พึงประเมิน หมายถึง เงินได้ของบุคคลใดๆ หรือหน่วยภาษีใดที่เกิดขึ้นระหว่างวันที่ 1 มกราคม ถึง 31 ธันวาคม ของปีนั้นๆ เงินได้ที่เกิดขึ้นในปีภาษี ได้แก่ เงิน ทรัพย์สินซึ่งอาจคิดคำนวณได้เป็นเงินที่ได้รับจริง ประโยชน์ซึ่งอาจคิดคำนวณได้เป็นเงิน เงินค่าภาษีอากรที่ผู้จ่ายเงินหรือผู้อื่นออกให้ รวมทั้งเครดิตภาษีตามที่กฎหมายกำหนด

เงินได้พึงประเมินที่ต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา แบ่งออกเป็น 8 ประเภท (เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม, 2543 : 170) คือ

ประเภทที่ 1 เงินได้จากการรับจ้างทำงาน เช่น เงินเดือน และค่าจ้าง เป็นต้น

ประเภทที่ 2 เงินได้ที่เกิดจากหน้าที่หรือตำแหน่งงานที่ทำหรือรับทำงานให้ เช่น ค่าธรรมเนียม ค่านายหน้า เป็นต้น

ประเภทที่ 3 เงินที่ได้จากค่าแห่งกุศลวิถึ (good will) และจากสิทธิอื่นๆ
 ประเภทที่ 4 เงินได้ที่ได้รับจากการลงทุน เช่น ดอกเบี้ย และเงินปันผล
 ประเภทที่ 5 เงินได้จากค่าเช่า เช่น ค่าเช่าบ้าน และค่าเช่าที่ดิน เป็นต้น
 ประเภทที่ 6 เงินได้จากการประกอบวิชาชีพอิสระ เช่น ค่าตรวจสอบบัญชี หรือค่า
 ว่าความ

ประเภทที่ 7 เงินได้จากการรับเหมาต่างๆ เช่น จากการรับเหมาก่อสร้าง
 ประเภทที่ 8 เงินได้จากการประกอบธุรกิจการค้า และเงินได้อื่นๆ

3. เงินได้ที่ได้รับยกเว้นภาษี

ตามที่กล่าวแล้วว่า เงินได้พึงประเมินที่ต้องเสียภาษีมี 8 ประเภท ซึ่งเป็นเงินได้ตาม
 มาตรา 40 ตั้งแต่ประเภทที่ 1 ถึง 8 แต่กฎหมายได้มีกำหนดยกเว้นภาษีไว้โดยเฉพาะการยกเว้น
 ภาษีเงินได้ตามประมวลรัษฎากรในปัจจุบันแบ่งออกได้เป็น 3 กรณี

1. ยกเว้นเงินได้พึงประเมินบางประเภท เช่น ค่าเบี้ยเลี้ยง หรือค่าพาหนะ
2. ยกเว้นให้แก่ บุคคลบางพวกตามพระราชกฤษฎีกา เช่น ตามข้อผูกพันที่ประเทศ
 ไทยมีอยู่ตามสัญญาว่าด้วย ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ การยกเว้นอากรให้แก่ บุคคลสัญญาว่า
 ด้วยการยกเว้นการเก็บภาษีซ้อนที่รัฐบาลไทยได้ทำไว้กับรัฐบาลต่างประเทศ
3. ยกเว้นตามประกาศและคำสั่งคณะปฏิวัติ เช่น ยกเว้นภาษีของบุคคลที่กำหนดไว้
 ในข้อตกลงระหว่างรัฐบาลไทยกับองค์การรัฐมนตรีศึกษาแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

4. การหักค่าใช้จ่ายจากเงินได้ที่ต้องเสียภาษี

ตามประมวลรัษฎากรได้กำหนดวิธีการหักค่าใช้จ่ายไว้ 2 วิธี คือ

1. การหักค่าใช้จ่ายตามความจำเป็นและสมควร กฎหมายให้เลือกหักได้เฉพาะเงิน
 ได้ พึงประเมินตามมาตรา 40 ประเภทที่ 5 ถึงประเภทที่ 8 โดยผู้มีเงินได้จะต้องสามารถแสดง
 หลักฐานพิสูจน์ค่าใช้จ่ายต่อเจ้าพนักงานประเมิน
2. การหักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมา กฎหมายได้กำหนดอัตราค่าใช้จ่ายที่จะหักออกจาก
 เงินได้เป็นจำนวนที่แน่นอนตายตัวแตกต่างกันตามแต่ละประเภทเงินได้

ปัจจุบันกฎหมายได้กำหนดอัตราค่าใช้จ่ายที่ยอมให้หักจากเงินได้พึงประเมินราย
 ละเสียคั่งตารางที่ 3.1 และตารางที่ 3.2

ตารางที่ 3.1 แสดงอัตราการหักค่าใช้จ่ายในการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

ประเภทเงินได้พึงประเมิน		อัตร่าค่าใช้จ่าย (ร้อยละ)
เงินได้พึงประเมินประเภทที่ 1,2	เงินเดือน ค่าจ้างแรงงาน ค่าธรรมเนียม ค่านายหน้า	40 แต่ไม่เกิน 60,000 บาท
เงินได้พึงประเมินประเภทที่ 3	ค่าคุณวิไล ค่าสิทธิอย่างอื่น ค่าแห่งลิขสิทธิ์	หักค่าใช้จ่ายไม่ได้ 40 แต่ไม่เกิน 60,000 บาท
เงินได้พึงประเมินประเภทที่ 4	ดอกเบีย เงินปันผล	หักค่าใช้จ่ายไม่ได้
เงินได้พึงประเมินประเภทที่ 5	(1) การให้เช่าทรัพย์สิน ก. บ้าน โรงเรียน สิ่งปลูกสร้าง 30 ข. ที่ดินที่ใช้ในการเกษตร 20 ค. ที่ดินที่มีได้ใช้ในการเกษตร 15 ง. ยานพาหนะ 30 จ. ทรัพย์สินอย่างอื่น 10 (2) การผลิตสัญญาเช่าซื้อทรัพย์สิน 20 (3) การผลิตสัญญาซื้อขายเงินผ่อน 20	
เงินได้พึงประเมินประเภทที่ 6	(1) การประกอบโรคศิลป์ 60 (2) วิชาชีพอิสระอื่นๆ 30	
เงินได้พึงประเมินประเภทที่ 7	การรับเหมา	70
เงินได้พึงประเมินประเภทที่ 8	จากการธุรกิจ การพาณิชย์ การเกษตร การอุตสาหกรรม การขนส่ง และการอื่นๆ นอกจากประเภทที่ 1 ถึงประเภทที่ 7	40 ,60 ,61 ,70 ,75,80,85 (ดูรายละเอียดเพิ่มจากตาราง 3.2)

ที่มา : ประมวลรัษฎากร 2545 รวบรวมโดยนายอาภรณ์ นารดิลก นายโกเมนทร์ สืบพิเศษ

ตารางที่ 3.2 รายการหักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมาสำหรับเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40 (8)

ประเภทเงินได้พึงประเมิน	ร้อยละ
(1) การแสดงของนักแสดงละคร ภาพยนตร์ วิทยุหรือโทรทัศน์ นักร้อง นักดนตรี นักกีฬาอาชีพ หรือนักแสดงเพื่อความบันเทิงใดๆ	
(ก) สำหรับเงินได้ส่วนที่ไม่เกิน 300,000 บาท	60
(ข) สำหรับเงินได้ส่วนที่เกิน 300,000 บาท	40
การหักค่าใช้จ่ายตาม (ก) และ (ข) รวมกันต้องไม่เกิน 600,000 บาท	
(2) การขายที่ดินเงินผ่อนหรือการให้เช่าซื้อที่ดิน	61
(3) การเก็บค่าตั้ง หรือ ค่ากรมจากการพนัน การแข่งขันหรือการเล่นต่างๆ	65
(4) การถ่าย ล้าง อัด หรือขยายรูป ภาพยนตร์ รวมทั้งการขายส่วนประกอบ	70
(5) การทำกิจการคานเรือ อุ้เรือ หรือซ่อมเรือที่มีใช้ซ่อมเครื่องจักร เครื่องกล	70
(6) การทำรองเท้าและเครื่องหนังแท้ หรือหนังเทียม รวมทั้งการขายส่วนประกอบ	70
(7) การตัด เย็บ ถัก ปักเสื้อผ้า หรือสิ่งอื่นๆ รวมทั้งการขายส่วนประกอบ	70
(8) การทำ ตกแต่ง หรือซ่อมแซมเครื่องเรือน รวมทั้งการขายส่วนประกอบ	70
(9) การทำกิจการ โรงแรม หรือภัตตาคาร หรือการปรุงอาหารหรือเครื่องดื่มจำหน่าย	70
(10) การตัด ดัด แต่งผม หรือตกแต่งร่างกาย	70
(11) การทำสบู่ แชมพู หรือเครื่องสำอาง	70
(12) การทำวรรณกรรม	75
(13) การค้าเครื่องเงิน ทอง นาก เพชรพลอย หรืออัญมณีอื่นๆ รวมทั้งการขายส่วนประกอบ	75
(14) การทำกิจการสถานพยาบาล ตามกฎหมายว่าด้วยสถานพยาบาลเฉพาะที่มีเตียงรับผู้ป่วยไว้ค้างคืน รวมทั้งการรักษาพยาบาลและการจำหน่ายยา	75
(15) การโม่หรือย่อยหิน	75
(16) การทำป่าไม้ สวนยาง หรือไม้ยืนต้น	80
(17) การขนส่ง หรือรับจ้างด้วยยานพาหนะ	80
(18) การทำบล็อกและตรา การรับพิมพ์หรือเขียนสมุด เอกสาร รวมทั้งการขายส่วนประกอบ	80

ตารางที่ 3.2 (ต่อ) อัตราการหักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมาสำหรับเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(8)

ประเภทเงินได้พึงประเมิน	ร้อยละ
(19) การทำเหมืองแร่	80
(20) การทำเครื่องดัดตามกฎหมายว่าด้วยภาษีเครื่องดัด	80
(21) การทำเครื่องกระเบื้อง เครื่องเคลือบ เครื่องซีเมนต์ หรือดินเผา	80
(22) การทำหรือจำหน่ายกระแสไฟฟ้า	
(23) การทำน้ำแข็ง	80
(24) การทำกาว แป้งเปียก หรือสิ่งที่มีลักษณะทำนองเดียวกันและการทำแป้งชนิดต่าง ๆ ที่มีใช้เครื่องสำอาง	80 80
(25) การทำลูกโป่ง เครื่องแก้ว เครื่องพลาสติก หรือเครื่องขางสำเร็จรูป	80
(26) การชักรีด หรือย้อมสี	80
(27) การขายของนอกจากที่ระบุไว้ในข้ออื่น ซึ่งผู้ขายมิได้เป็นผู้ผลิต	
(28) รางวัลที่เจ้าของม้า ได้จากการส่งม้าเข้าแข่งขัน	85
(29) การรับสินไถ่ทรัพย์สินที่ขายฝาก หรือการได้กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน โดยเด็ดขาดจากการขายฝาก	85 85
(30) การรมยาง การทำยางแผ่น หรือยางอย่างอื่นที่มีใช้สำเร็จรูป	85
(31) การฟอกหนัง	85
(32) การทำน้ำตาล หรือน้ำเหลืองของตาล	85
(33) การจับสัตว์น้ำ	85
(34) การทำกิจการโรงเลื่อย	
(35) การกลั่น หรือหีบน้ำมัน	85
(36) การให้เช่าซื้อสังหาริมทรัพย์ที่ไม่เข้าลักษณะตามมาตรา 40 (5) แห่งประมวลรัษฎากร	85 85
(37) การทำกิจการโรงสีข้าว	85
(38) การทำเกษตรกรรมประเภทไม้ล้มลุกและธัญชาติ	85
(39) การอบหรือบ่มใบยาสูบ	85
(40) การเลี้ยงสัตว์ทุกชนิด รวมทั้งการขายวัตถุดิบที่ได้	85
(41) การนำสัตว์จำหน่าย รวมทั้งการขายวัตถุดิบที่ได้	85
(42) การทำนาเกลือ	85

ตารางที่ 3.2(ต่อ) อัตราการหักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมาสำหรับเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40 (8)

ประเภทเงินได้พึงประเมิน (8)	ร้อยละ
(43) การขายเรือกำปั่นหรือเรือมีระวางตั้งแต่ 6 ตัน ขึ้นไป เรือกลไฟ หรือเรือยนต์มีระวางตั้งแต่ 5 ตัน ขึ้นไป หรือแพ	85
(44) เงินได้ประเภทที่มีได้ระบุใน (1) ถึง (43) ให้หักค่าใช้จ่ายตามความจำเป็นและสมควร	

5. การหักค่าลดหย่อน

เงินได้พึงประเมินหลังจากหักค่าใช้จ่ายแล้วกฎหมายจะยอมให้หักค่าลดหย่อนเพื่อที่จะบรรเทาภาระการเสียภาษีของผู้มีเงินได้ลงบ้าง เงินได้ที่ได้หักค่าใช้จ่ายและค่าลดหย่อนแล้วเรียกว่า “เงินได้สุทธิ” ซึ่งจะนำไปคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้ ตามอัตราภาษีที่กฎหมายได้กำหนดไว้

ตามประมวลรัษฎากรของไทย ในปัจจุบันกำหนดการหักค่าลดหย่อนแบ่งออกได้เป็น 8 ประเภทดังนี้

5.1 การหักลดหย่อนส่วนบุคคล

- ก. ผู้มีเงินได้ 30,000 บาท
 - ข. สามีหรือภรรยาของผู้มีเงินได้ 30,000 บาท
 - ค. บุตร ผู้เยาว์ คนละ 15,000 บาท
 - ง. บุตรที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นการศึกษาตามที่กฎหมาย 2,000 บาท
- กำหนดให้หักค่าลดหย่อนเพื่อการศึกษาได้อีกคนละ

5.2 การหักลดหย่อนสำหรับกองมรดก

ในกรณีที่กองมรดกมีเงินได้พึงประเมิน กฎหมายยอมให้กองมรดกหักค่าลดหย่อนได้ 30,000 บาท

5.3 การหักลดหย่อนสำหรับผู้มีเงินได้เป็นห้างหุ้นส่วนสามัญหรือคณะบุคคลที่มีชื่อนิติบุคคล ให้หักได้ตามจำนวนผู้เป็นห้างหุ้นส่วนหรือคณะบุคคลที่อยู่ในประเทศไทยได้คนละ 30,000 บาท แต่รวมกันแล้วค่าลดหย่อนต้องไม่เกิน 60,000 บาท

5.4 เบี้ยประกันชีวิต

(จากเอกสารคำแนะนำการยื่นแบบแสดงรายการและการชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา, กรมสรรพากร, 2544)

ผู้มีเงินได้มีสิทธิหักค่าลดหย่อนสำหรับเบี้ยประกันชีวิตตามจำนวนที่ได้จ่ายไปจริงในปีภาษี (ตั้งแต่ 1 มกราคม ถึง 31 ธันวาคม) แต่ไม่เกิน 10,000 บาท โดยกรมธรรม์ประกันชีวิตนั้นต้องมีกำหนดเวลาตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไปและได้เอาประกันไว้กับผู้รับประกันภัยที่ประกอบกิจการประกันชีวิตในราชอาณาจักร

5.5 การหักลดหย่อนเงินสะสมที่จ่ายเข้ากองทุนสำรองเลี้ยงชีพ

ผู้มีเงินได้มีสิทธิหักลดหย่อนเงินสะสมที่จ่ายเข้ากองทุนสำรองเลี้ยงชีพที่ได้จ่ายไปจริงในปีภาษี (ตั้งแต่ 1 มกราคม ถึง 31 ธันวาคม) แต่ไม่เกิน 10,000 บาท โดยกองทุนสำรองเลี้ยงชีพนั้นจะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดโดยกฎกระทรวงฉบับที่ 18 (พ.ย. 2533) และเงินสะสมที่จ่ายเข้ากองทุนสำรองเลี้ยงชีพส่วนที่เกิน 10,000 บาท แต่ไม่เกิน 290,000 บาท (เฉพาะกรณีการจ่ายเงินสะสมฯ ในอัตราไม่เกินร้อยละ 15 ของค่าจ้าง) สามารถนำไปหักออกจากเงินได้พึงประเมินก่อนการคำนวณหักค่าใช้จ่าย

5.6 การหักลดหย่อนในกรณีซื้ออาคารฯ / ดอกเบี้ยกู้ยืมเพื่อซื้อ เช่าซื้อหรือสร้างอาคารเพื่อที่อยู่อาศัย

5.6.1 ค่าซื้ออาคาร อาคารพร้อมที่ดิน ห้องชุด หรือที่ดินพร้อมที่ว่างก่อสร้างอาคารในที่ดินตามจำนวนที่ได้จ่ายไปจริงและได้โอนกรรมสิทธิ์ตั้งแต่วันที่ 7 กันยายน 2544 ถึงวันที่ 6 กันยายน 2545 และเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด การหักลดหย่อนให้หักได้เป็นระยะเวลา 2 ปีติดต่อกันนับแต่ปีที่ผู้มีเงินได้ได้รับโอนกรรมสิทธิ์

5.6.2 ดอกเบี้ยเงินกู้ยืมจากการกู้ยืมเงินเพื่อซื้อ เช่าซื้อ หรือสร้างอาคารอยู่อาศัยโดยจำนองอาคารที่ซื้อหรือสร้างเป็นประกันการกู้ยืมนั้น ตามจำนวนเงินที่ได้จ่ายไปจริงในปีภาษี แต่ไม่เกิน 50,000 บาทและต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด

5.7 การหักลดหย่อนเงินสมทบที่ผู้ประกันตนจ่ายเข้ากองทุนประกันสังคม

ผู้มีเงินได้มีสิทธิหักลดหย่อนเงินสมทบที่ตนเองจ่ายเข้ากองทุนประกันสังคมตามกฎหมายว่าด้วยการประกันสังคม ตามจำนวนที่ได้จ่ายไปจริงในปีภาษี

5.8 ค่าลดหย่อนเงินบริจาคเพื่อการกุศลสาธารณะ

ให้หักได้ไม่เกินร้อยละ 10 ของเงินได้พึงประเมินหลังจากหักค่าใช้จ่ายและค่า

ลดหย่อน อื่นๆ ออกแล้ว

6. อัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

การเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาแยกพิจารณาได้ 4 กรณี (เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม, 2543 : 185 - 188)

1. การเสียภาษีตามอัตราที่กฎหมายกำหนด เป็นการคำนวณเสียภาษีตามวิธีปกติธรรมดาใช้ อัตราภาษีแบบก้าวหน้า ปัจจุบันใช้อัตราภาษีตามตารางอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดารายละเอียดดังตารางที่ 3.3

ตารางที่ 3.3 ตารางอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

ขั้นเงินได้สุทธิตั้งแต่	อัตราภาษีร้อยละ
1 - 50,000	ยกเว้น
50,001 - 100,000	5
100,001 - 500,000	10
500,001 - 1,000,000	20
1,000,000,001 - 4,000,000	30
4,000,001 บาท ขึ้นไป	37

ที่มา : ประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ 37 ลงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2534 ; ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 108 ตอน 228, วันที่ 25 ธันวาคม 2534

2. การเสียภาษีไม่น้อยกว่าร้อยละ 0.5 ของยอดเงินได้พึงประเมิน

นอกจากเงินได้พึงประเมิน ประเภทเงินเดือนและค่าจ้าง ตามมาตรา 40 (1) แล้ว หากมียอดเงินได้พึงประเมินตั้งแต่ 60,000 บาท ขึ้นไปจะต้องเสียภาษีไม่น้อยกว่าร้อยละ 0.5 กล่าวคือหากคำนวณภาษีตามอัตราภาษี แล้วเสียภาษีน้อยกว่าวิธีคำนวณแบบร้อยละ 0.5 ของยอดเงินได้พึงประเมิน โดยไม่หักค่าใช้จ่ายและส่วนลดหย่อนแล้วก็ต้องเสียภาษีแบบร้อยละ 0.5

3. การเสียภาษีเงินได้ประเภทดอกเบี้ยและเงินกำไรบางประเภท

สำหรับเงินได้ประเภทดอกเบี้ยตามมาตรา 40 (4) (ก) และเงินได้บางลักษณะตาม 40 (4) (ข) ผู้เสียภาษีเงินได้มีสิทธิเลือกเสียภาษีได้ 2 แบบ คือ

(1) เสียภาษีตามวิธีปกติ ดังกล่าวในข้อ 1 และข้อ 2

(2) เลือกเสียภาษีเงินได้ในอัตราร้อยละ 15 ของเงินได้นั้น โดยไม่ต้องนำเงินได้นั้นไปคำนวณภาษีเงินได้ตามวิธีปกติ

4. การหักภาษี ณ ที่จ่าย

กฎหมายได้กำหนดวิธีการเกี่ยวกับการหักภาษี ณ ที่จ่ายไว้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อบรรเทาภาระให้แก่ผู้เสียภาษี ในอันที่ไม่ต้องเสียภาษีในคราวเดียวกันเป็นจำนวนมากๆ และรัฐบาลจะได้มีรายได้เข้าคลังอย่างสม่ำเสมอและยังเป็นการป้องกันการหลบเลี่ยงภาษีได้อีกทางหนึ่ง อัตราการหักภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ณ ที่จ่าย มีรายละเอียดดังตารางที่ 3.4 (เอกสารเผยแพร่, 2544 กรมสรรพากร)

ตารางที่ 3.4 ตารางแสดงการหักภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ณ ที่จ่าย

ประเภทเงินได้พึงประเมิน	ผู้มีหน้าที่หักภาษี	ผู้ถูกหักภาษี	อัตรากำหนด ร้อยละ
ประเภทที่ 1 เงินเดือน ค่าจ้าง ฯลฯ	บุคคลธรรมดา, นิติบุคคล	บุคคลธรรมดา,	ตามอัตรากำหนด เงินได้บุคคล ธรรมดา
ประเภทที่ 2 ค่านายหน้า ค่าส่วนลด ฯลฯ	บุคคลธรรมดา, นิติบุคคล	บุคคลธรรมดา	ตามอัตรากำหนด เงินได้บุคคล ธรรมดา
		ผู้มีได้เป็นผู้อยู่ในประเทศไทย	15
ประเภทที่ 3 ค่าลิขสิทธิ์	บุคคลธรรมดา, นิติบุคคล	บุคคลธรรมดา	ตามอัตรากำหนด เงินได้บุคคล ธรรมดา
		ผู้มีได้ผู้อยู่ในประเทศไทย	15
ประเภทที่ 4 (ก) ดอกเบี้ย 4(ข) เงินปันผลหรือเงินส่วนแบ่งกำไร	นิติบุคคล	บุคคลธรรมดา	15
			10

ตารางที่ 3.4 (ต่อ) ตารางแสดงการหักภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ณ ที่จ่าย

ประเภทเงินได้พึงประเมิน	ผู้มีหน้าที่หักภาษี	ผู้ถูกหักภาษี	อัตราภาษี ร้อยละ
ประเภทที่ 5 ค่าเช่าทรัพย์สิน	นิติบุคคล	บุคคลธรรมดา	5
ประเภทที่ 6 เงินได้จากการ ประกอบวิชาชีพ อิสระ	นิติบุคคล	บุคคลธรรมดา	3
ประเภทที่ 5,6,7,8 เงินได้ค่าเช่า ทรัพย์สิน วิชาชีพอิสระ รับ เหมาพาณิชยกรรม การเกษตร การ อุตสาหกรรม ขนส่ง	รัฐบาล, องค์การรัฐ ส่วนราชการส่วนท้องถิ่น	บุคคลธรรมดา	1
ประเภทที่ 7,8 ค่าจ้างทำของ	นิติบุคคล	บุคคลธรรมดา	3
ประเภทที่ 8 การประกวด แข่ง ขัน	บุคคล, นิติบุคคล	บุคคลธรรมดา	5
ชิงโชค นักแสดงสาธารณะ	บุคคล, นิติบุคคล	บุคคลธรรมดา มีภูมิ ถิ่นที่อยู่ต่าง ประเทศ	ตามอัตรา ภาษีเงินได้
ค่าโฆษณา รางวัล ส่วนลด	นิติบุคคล	บุคคลธรรมดา มีภูมิ ถิ่นที่อยู่ ใน ประเทศไทย	5
หรือประโยชน์ใดๆ เนื่องจาก		บุคคลธรรมดา	2
การส่งเสริมการขาย		บุคคลธรรมดา	3

หมายเหตุ การจ่ายเงินได้พึงประเมินที่ต้องหักภาษี ณ ที่จ่ายดังกล่าวข้างต้นต้องมีจำนวนตาม
สัญญารายหนึ่งๆ ตั้งแต่ 1,000 บาท ขึ้นไป แม้การจ่ายนั้นจะได้แบ่งจ่ายครั้งหนึ่งไม่ถึง 1,000
บาท

3.1.2 การใช้มาตรการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในช่วงปี 2530 - 2544

ในช่วงปี 2530 - 2544 รัฐบาลได้ใช้มาตรการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่สำคัญๆ มีดังนี้

1. ปรับปรุงการหักค่าลดหย่อนรวม 5 ครั้ง ในปี 2532, 2533, 2534, 2535, 2543 ดังตารางที่ 3.5
2. ปรับปรุงค่าใช้จ่ายรวม 3 ครั้ง ในปี 2532, 2534, 2535 ดังตารางที่ 3.6
3. ปรับปรุงอัตราภาษี รวม 4 ครั้ง ในปี 2532, 2534, 2535 2542 ดังตารางที่ 3.7
4. ยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาให้กับเงินได้หลายประเภทที่สำคัญรวม 2 ครั้ง คือ ปีภาษี 2538 ยกเว้นเงินได้เท่าที่ถูกจ้างเป็นเงินสะสมเข้ากองทุนสำรองเลี้ยงชีพในอัตราไม่ เกินร้อยละ 15 ของค่าจ้าง เฉพาะส่วนที่เกิน 10,000 บาท แต่ไม่เกิน 290,000 บาท และปีภาษี 2542 ยกเว้นเงินได้สุทธิ 50,000 บาทแรกในการคำนวณภาษี
5. เพิ่มจำนวนเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40 (2) ถึง (8) สำหรับการคำนวณภาษีในอัตราร้อยละ 0.5 ในปี พ.ศ. 2534 จากเดิม 30,000 บาท ไปเป็น 40,000 บาท และในปี 2535 เพิ่มขึ้นเป็น 60,000 บาท
6. ปี 2535 มีประกาศกระทรวงการคลังขยายเวลายื่นรายการชำระภาษีอากรหรือนำส่งภาษีอากรตามประมวลรัษฎากร ในส่วนของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เป็นเงินได้ของปีที่สิ้นสุดลงก่อนหรือในปีภาษี 2533 รวมทั้งภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาครึ่งปี ซึ่งสิ้นสุดเวลายื่นแบบแสดงรายการในวันที่ 30 กันยายน 2534 ถ้ายื่นรายการและชำระภาษีอากรหรือนำส่งภาษีภายในเวลาที่กำหนดไม่ต้องเสียเบี้ยปรับหรือเงินเพิ่มและไม่ต้องรับผิดชอบอาญาสำหรับภาษีอากรส่วนที่ชำระหรือนำส่ง

การใช้มาตรการภาษีดำดับที่ 1 ถึง 5 ไม่ได้มุ่งเน้นเพิ่มรายได้โดยตรง การใช้มาตรการเป็นลักษณะเพิ่มค่าลดหย่อน เพิ่มค่าใช้จ่าย ยกเว้นเงินได้และปรับลดอัตราภาษี ทั้งนี้ เพื่อลดภาระภาษีและให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจซึ่งส่วนใหญ่ เพื่อวัตถุประสงค์ให้ประชาชนมีเงินได้หลังเสียภาษีเพิ่มขึ้น เป็นการกระตุ้นการใช้จ่ายในการบริโภค ซึ่งในที่สุดจะส่งผลต่อการจัดเก็บภาษีทางอ้อมได้แก่ ภาษีการค้าหรือภาษีมูลค่าเพิ่มหลังปี 2534 ในทางบวกและจะส่งผลคือการจัดเก็บภาษี ทางตรงได้แก่ ภาษีเงินได้ทั้งบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลในที่สุด ส่วนมาตรการที่ 6 ถือเป็นมาตรการที่รัฐบาลใช้เพื่อวัตถุประสงค์ในการเพิ่มรายได้โดยตรง

ตารางที่ 3.5 ค่าลดหย่อนในการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ระหว่างปี 2530 - 2544

ปีภาษี	รายการลดหย่อน									
	ผู้มีเงินได้	คู่สมรส	บุตร	เพื่อการศึกษามูลนิธิ	เบี้ยประกันชีวิต	เงินสะสมกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ	ดอกเบี้ยเงินกู้เพื่อที่อยู่อาศัย	เงินสมทบกองทุนประกันสังคม	เงินสมทบกองทุนประกันสังคม	เงินสมทบกองทุนประกันสังคม
2530 - 2531	13,000	13,000	6,000	2,000	7,000	7,000	7,000	7,000	7,000	-
2532	15,000*	15,000*	7,000*	2,000	7,000	7,000	7,000	7,000	7,000	-
2533	15,000	15,000	7,000	2,000	7,000	7,000	7,000	7,000	7,000	ตามที่จ่ายจริง*
2534	20,000*	20,000*	10,000*	2,000	10,000*	10,000*	10,000*	10,000*	10,000*	ตามที่จ่ายจริง
2535 - 2542	30,000*	30,000*	15,000*	2,000	10,000	10,000	10,000	10,000	10,000	ตามที่จ่ายจริง
2543 - 2544	30,000	30,000	15,000	2,000	10,000	10,000	10,000	10,000	50,000*	ตามที่จ่ายจริง

หมายเหตุ : * มีการเปลี่ยนแปลง

ที่มา : กรมสรรพากร

ตารางที่ 3.6 การปรับปรุงการหักค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ระหว่างปี 2530 - 2544

ปีภาษี	ประเภทเงินได้ที่กรมการปรับปรุงการหักค่าใช้จ่าย	อัตราการหักค่าใช้จ่าย
2532	เงินได้ตามมาตรา 40 (1) (2) เงินเดือน ค่าจ้าง ค่านายหน้า เงินเดือน ค่าจ้าง ค่านายหน้า	จากเดิมร้อยละ 30 ไม่เกิน 40,000 บาท เป็นร้อยละ 30 ไม่เกิน 50,000 บาท
2534	เงินที่นายจ้างจ่ายให้ครั้งเดียวเพราะเหตุออกจากงาน	เพิ่มค่าใช้จ่ายเป็นร้อยละ 40 ไม่เกิน 60,000 บาท
2535	เงินได้ตามมาตรา 40 (3) ค่าแห่งลิขสิทธิ์	เพิ่มค่าใช้จ่ายส่วนแรกจาก 5,000 บาท เป็น 7,000 กรณีมีการจ่ายในลักษณะเงินบำเหน็จจำนวนหนึ่ง เงินบำนาญจำนวนหนึ่ง เพิ่มจาก 2,500 บาท เป็น 3,500 บาท
		จากเดิมร้อยละ 20 แต่ไม่เกิน 20,000 บาท เป็นร้อยละ 40 แต่ไม่เกิน 60,000 บาท

ตารางที่ 3.7 อัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ระหว่างปี 2530 - 2544

ปี 2530 - 2531		ปี 2532 - 2534		ปี 2535 - 2541		ปี 2542 - ปัจจุบัน	
ช่วงเงินได้สุทธิ	อัตราภาษี	ช่วงเงินได้สุทธิ	อัตราภาษี	ช่วงเงินได้สุทธิ	อัตราภาษี	ช่วงเงินได้สุทธิ	อัตราภาษี
0 - 40,000	7	0 - 50,000	5	0 - 100,000	5	0 - 50,000	ยกเว้น
40,001 - 90,000	10	50,001 - 200,000	10	100,001 - 500,000	10	50,001 - 100,000	5
90,001 - 150,000	15	200,001 - 500,000	20	500,001 - 1,000,000	20	100,001 - 500,000	10
150,001 - 220,000	20	500,001 - 1,000,000	30	1,000,001 - 4,000,000	30	500,001 - 1,000,000	20
220,001 - 300,000	25	1,000,001 - 2,000,000	40	4,000,001 ขึ้นไป	37	1,000,001 - 4,000,000	30
300,001 - 400,000	30	2,000,001 บาทขึ้นไป	55*			4,000,001 บาทขึ้นไป	37
400,001 - 550,000	35						
550,001 - 750,000	40						
750,001 - 1,000,000	45						
1,000,001 - 2,000,000	50						
2,000,001 บาทขึ้นไป	55						

แก้ไขเป็น 50 ตามประกาศ รศช. ฉบับที่ 37 ใช้สำหรับเงินได้ที่ได้รับตั้งแต่ 1 มกราคม 2534 เป็นต้นไป

ที่มา : เอกสารเผยแพร่ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา 2529, 2541, 2543 กรมสรรพากร

สรุปโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาประกอบด้วย ฐานภาษีที่เก็บจากเงินได้พึงประเมิน 8 ประเภทใหญ่ การคำนวณภาษีให้หักค่าใช้จ่าย ค่าลดหย่อน และคำนวณภาษีตามอัตราภาษีซึ่งเป็นแบบก้าวหน้า ส่วนมาตรการภาษีที่รัฐได้นำมาใช้ในระหว่างปี 2530-2544 รัฐบาลได้ใช้มาตรการภาษีเพื่อวัตถุประสงค์หลายประการ ทั้งเพื่อเพิ่มรายได้ภาษีโดยตรงและเพื่อรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ ซึ่งที่ผ่านมาจะเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจโดยใช้มาตรการเพื่อลดภาระภาษี กระตุ้นการบริโภค และในที่สุดจะส่งผลต่อการจัดเก็บภาษีในทางบวก คือไม่ทำให้รายได้ภาษิตกต่ำตามภาวะเศรษฐกิจนั่นเอง

3.2 ภาษีเงินได้นิติบุคคล (Corporation Income Tax)

เป็นภาษีทางตรงจัดเก็บจากนิติบุคคลหรือหน่วยภาษีตามที่กฎหมายกำหนดขึ้น ส่วนใหญ่ได้แก่ บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่มีวัตถุประสงค์ในการประกอบธุรกิจเป็นสำคัญ มีการจัดเก็บภาษี จากฐานภาษีหลายประเภท แต่ฐานภาษีที่สำคัญคือ ฐานกำไรสุทธิ โดยปกตินิติบุคคลที่มีหน้าที่เสียภาษีจะต้องยื่นแบบและชำระภาษีเป็นรายรอบระยะเวลาบัญชี ด้วยแบบ ภ.ง.ด.50 หรือ ภ.ง.ด. 55 แล้วแต่กรณีภายใน 150 วัน นับแต่วันสุดท้ายของวันสิ้นรอบระยะเวลาบัญชี สำหรับนิติบุคคลที่เสียภาษีจากฐานกำไรสุทธิจะมีหน้าที่ต้องยื่นแบบเสียภาษีตอนครึ่งรอบระยะเวลาบัญชีตามแบบ ภ.ง.ด.51 ภายใน 2 เดือนนับแต่วันสิ้นรอบ 6 เดือนแรกของรอบระยะเวลาบัญชีด้วย นอกจากนี้เพื่อเป็นการบรรเทาภาระภาษีแก่ นิติบุคคลที่มีเงินได้ กฎหมายยังกำหนดให้ การจ่ายเงินได้บางกรณี ผู้จ่ายมีหน้าที่ต้องหักภาษี ณ ที่จ่ายและรวบรวม นำส่งกรมสรรพากรเป็นรายเดือนตามแบบ ภ.ง.ด.53 และ ภ.ง.ด.54 แล้วแต่กรณี เว้นแต่กรณี การขายอสังหาริมทรัพย์กำหนดให้เจ้าพนักงานที่ดินเป็นผู้เรียกเก็บภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย

3.2.1 ลักษณะโครงสร้างภาษีเงินได้นิติบุคคล

(คำแนะนำการยื่นแบบแสดงรายการและการชำระภาษีเงินได้นิติบุคคล, กรมสรรพากร, 2545) ประกอบด้วย

1. ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้นิติบุคคล
2. เงินได้ที่ได้รับยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล
3. วิธีการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคล
4. ฐานภาษี
5. อัตราภาษีและการคำนวณภาษี

1. ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้นิติบุคคล

- 1.1 บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายไทยได้แก่ บริษัทจำกัด บริษัทมหาชนจำกัด ห้างหุ้นส่วนจำกัด หรือห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียน
- 1.2 บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายต่างประเทศและประกอบกิจการในประเทศ
- 1.3 บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายต่างประเทศ มีตัวแทนซึ่งเป็นลูกจ้าง หรือผู้ทำการติดต่อในการประกอบกิจการในประเทศไทยซึ่งเป็นเหตุให้ได้รับเงินได้หรือผลกำไรในประเทศไทย กรณีนี้ตัวแทนมีหน้าที่ยื่นแบบแสดงรายการและชำระภาษี
- 1.4 กิจการซึ่งดำเนินการเป็นการค้าหรือหากำไรโดยรัฐบาลต่างประเทศ องค์การของรัฐบาลต่างประเทศ หรือนิติบุคคลอื่นที่ ตั้งขึ้นตามกฎหมายของต่างประเทศ
- 1.5 กิจการร่วมค้า (Joint Venture) ได้แก่ กิจการที่ดำเนินการร่วมกันเป็นทางค้าหรือหากำไรระหว่างบุคคลดังต่อไปนี้ คือ
 - ก. บริษัทกับบริษัท
 - ข. บริษัทกับห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล
 - ค. ห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลกับห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล
 - ง. บริษัทและหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลกับบุคคลธรรมดา
 - จ. บริษัทและหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลกับคณะบุคคลที่มีใช้นิติบุคคล
 - ฉ. บริษัทและหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลกับห้างหุ้นส่วนสามัญ
 - ช. บริษัทและหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลกับนิติบุคคลอื่น
- 1.6 บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายของต่างประเทศ และกระทำการกิจการในที่อื่นๆ รวมทั้งในประเทศไทยและกิจการที่กระทำนั้นเป็นกิจการขนส่งผ่านประเทศต่างๆ ทั้งนี้เฉพาะกิจการขนส่งตามเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด
- 1.7 มูลนิธิหรือสมาคม ที่ประกอบกิจการซึ่งมีรายได้ แต่ไม่รวมถึงมูลนิธิหรือสมาคมที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดให้เป็นองค์การหรือสถานสาธารณกุศล
- 1.8 นิติบุคคลที่อธิบดีกำหนด โดยอนุวัติรัฐมนตรีและประกาศในราชกิจจานุเบกษา ให้เป็นบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลตามประมวลรัษฎากร

1. นิติบุคคลที่ไม่ต้องเสียภาษีเงินได้

นิติบุคคลอื่นๆ นอกจากที่กล่าวในข้างต้นและเฉพาะที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายในประเทศไทย เช่น กระทรวง ทบวง กรม องค์การของรัฐบาลหรือสหกรณ์ ไม่มีหน้าที่ต้องเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลแต่อย่างใด

อย่างไรก็ตาม ยังมีนิติบุคคลอีกบางประเภทที่เข้าลักษณะต้องเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลตามประมวลรัษฎากร แต่ได้รับการยกเว้นตามบทบัญญัติของกฎหมายต่างๆ ได้แก่

- (1) บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลตามข้อผูกพันที่ประเทศไทยมีอยู่ตามสัญญาว่าด้วยความร่วมมือทางเศรษฐกิจ หรือทางเทคนิคระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลต่างประเทศ
- (2) บริษัทจำกัดที่ได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุน
- (3) บริษัทจำกัดและนิติบุคคลที่มีสภาพเช่นเดียวกับบริษัทจำกัดซึ่งตั้งขึ้นตามกฎหมายไทยหรือกฎหมายต่างประเทศได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลตามพระราชบัญญัติภาษีเงินได้ปิโตรเลียม
- (4) บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่อยู่ในประเทศไทยที่มีอนุสัญญาว่าด้วยการยกเว้นการเก็บภาษีซ้อนกับประเทศไทย ตามเงื่อนไขที่กำหนดในอนุสัญญา

3. วิธีการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคล

3.1 การเสียภาษีโดยยื่นรายการประเมินตนเอง

โดยทั่วไปผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้นิติบุคคล จะต้องคำนวณภาษีและยื่นและแสดงรายการตามกำหนดเวลาที่กฎหมายบัญญัติไว้ ซึ่งแตกต่างกันไปตามประเภทของนิติบุคคลและวิธีการคำนวณเสียภาษี

3.2 การเสียภาษีโดยถูกหักไว้ ณ ที่จ่าย

ประมวลรัษฎากรได้บัญญัติให้ผู้จ่ายเงินได้ให้แก่ บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลในบางกรณีต้องหักภาษี ณ ที่จ่ายและนำส่งรัฐบาล โดยภาษีที่หักไว้ให้นี้ให้ถือเครดิตภาษีในการคำนวณภาษีเงินได้นิติบุคคล เมื่อถึงกำหนดเวลายื่นแบบแสดงรายการตามปกติ

3.3 การเสียภาษีโดยการตรวจสอบของเจ้าพนักงานประเมิน

ในกรณีที่บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลได้คำนวณและชำระภาษีเงินได้นิติบุคคลไว้ไม่ถูกต้องครบถ้วน เจ้าพนักงานประเมินมีอำนาจเรียกตรวจสอบและประเมินเงินภาษี รวมทั้งเบี้ยปรับและเงินเพิ่ม ให้บริษัทเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลให้ถูกต้อง

การประเมินของเจ้าพนักงานประเมิน สามารถประเมินได้จากการตรวจสอบและประเมินโดยไม่ได้ทำการตรวจสอบ นอกจากนี้ ในกรณีจำเป็นพนักงานอาจประเมินภาษีก่อนถึงกำหนดเวลายื่นแบบแสดงรายการก็ได้

4. ฐานภาษีเงินได้นิติบุคคล

โดยทั่วไปฐานภาษีเงินได้นิติบุคคลได้แก่ กำไรสุทธิที่คำนวณตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด คู่ด้วยอัตราภาษีที่กำหนด แต่เพื่อความเป็นธรรมและอุดช่องว่างในการจัดเก็บภาษีเงินได้ กฎหมายได้มีการบัญญัติจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลจากเงินได้หรือฐานภาษีแยกได้เป็น 4 ฐาน (เอกสารเผยแพร่, 2538, กรมสรรพากร.) ดังนี้

- (1) ฐานกำไรสุทธิ
- (2) ฐานยอดรายรับก่อนหักรายจ่าย
- (3) ฐานเงินได้ที่จ่ายจากหรือในประเทศไทย
- (4) ฐานการจำหน่ายเงินกำไรออกไปจากประเทศไทย

4.1 ฐานกำไรสุทธิ

นิติบุคคลผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้นิติบุคคลจากฐานกำไรสุทธิ ได้แก่

- (1) บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่ตั้งตามกฎหมายไทย
- (2) บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายต่างประเทศและประกอบกิจการในประเทศไทย
- (3) บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามหมายต่างประเทศมีตัวแทน ซึ่งเป็นลูกจ้าง หรือทำการแทน หรือผู้ทำการติดต่อในการประกอบกิจการในประเทศไทย
- (4) กิจการซึ่งดำเนินการเป็นทางค้าหรือหากำไร โดยรัฐบาลต่างประเทศองค์การของรัฐบาลต่างประเทศ หรือ นิติบุคคลอื่นที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายต่างประเทศ
- (5) กิจการร่วมค้า

ผู้มีหน้าที่เสียภาษีจากกำไรสุทธิ ต้องคำนวณกำไรสุทธิจากรายได้จากกิจการหรือเนื่องจากกิจการที่กระทำในรอบระยะเวลาบัญชี หักด้วยรายจ่ายตามเงื่อนไขที่ระบุไว้ในมาตรา 65 ทวิ และมาตรา 65 ตรี ซึ่งประมวลรัษฎากรกำหนดหลักเกณฑ์ไว้

4.2 ฐานยอดรายรับก่อนหักรายจ่าย

การเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลจากฐานยอดรายรับก่อนหักรายจ่ายมี 4 กรณี คือ

(1) กรณีเป็นกิจการขนส่งคนโดยสาร หรือขนส่งระหว่างประเทศผู้มีหน้าที่เสียภาษี ได้แก่ บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายของต่างประเทศและกระทำการกิจการที่อื่นๆ รวมทั้งในประเทศไทยและกิจการที่กระทำนั้นเป็นการขนส่งระหว่างประเทศ

(2) รายรับของมูลนิธหรือสมาคม คือ มูลนิธิหรือสมาคมที่ประกอบกิจการซึ่งมีรายได้ แต่ไม่ รวมถึงมูลนิธหรือสมาคมที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังประกาศกำหนดให้เป็นองค์กรหรือสถานสาธารณณะกุศล ตามมาตรา 47 (7) (ข)

(3) กรณีบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่จดทะเบียนในต่างประเทศไม่สามารถคำนวณกำไรสุทธิได้ อาจขอเสียภาษีเงินได้ในอัตราร้อยละ 5 ของยอดรายรับก่อนหักรายจ่ายใดๆ หรือยอดขายก่อนหักรายจ่ายใดๆ ของรอบระยะเวลาบัญชีแล้วแต่ยอดใดจะมากกว่า

(4) กรณีที่บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่จดทะเบียนในประเทศไทยหรือในต่างประเทศ ถ้าไม่ยื่นรายการซึ่งจำเป็นต้องใช้ในการคำนวณภาษีหรือไม่ได้ทำบัญชีหรือทำไม่ครบตามกฎหมายกำหนดเจ้าพนักงานมีอำนาจประเมินรายรับหรือยอดขายก่อนหักรายจ่ายใดๆ และประเมินภาษีในอัตราร้อยละ 5 ของยอดรายรับหรือยอดขายก่อนหักรายจ่ายใดๆ แล้วแต่ยอดใดจะมากกว่า

4.3 ฐานเงินได้ที่จ่ายจากหรือในประเทศไทย

มีหน้าที่เสียภาษีจากฐานเงินได้ที่จ่ายจากหรือในประเทศไทยให้แก่ บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายของต่างประเทศ ที่มีได้ประกอบกิจการในประเทศไทย แต่ได้รับเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(2) (3) (4) (5) (6) ที่จ่ายจากหรือในประเทศไทย ให้เสียภาษีโดยวิธีหักภาษีตามอัตรากำหนดสำหรับบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล ทั้งนี้ไม่ว่าใครจะเป็นผู้จ่ายเงินได้ก็ตาม

4.4 ฐานการจำหน่ายเงินกำไรออกไปจากประเทศไทย

ผู้มีหน้าที่เสียภาษีให้แก่ บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล ซึ่งจำหน่ายเงินกำไรหรือเงินประเภทอื่นที่เกินไว้จากกำไร หรือที่ถือได้ว่า เป็นเงินกำไรออกไปจากประเทศไทย ให้เสียภาษีเงินได้โดยหักภาษีจากจำนวนเงินที่จำหน่ายนั้น ในอัตราร้อยละ 10

5. โครงสร้างอัตรากำหนด และการคำนวณภาษีเงินได้นิติบุคคล

5.1 อัตรากำหนด

อัตรากำหนดจะคิดคำนวณในอัตราที่แตกต่างกันไปตามฐานภาษี ดังนี้

5.1.1 อัตรากำหนดที่ใช้กับฐานกำไรสุทธิ

- (1) อัตราร้อยละ 30 ของกำไรสุทธิ สำหรับหุ้นส่วนนิติบุคคลทั่วไปหรือบริษัทฯ จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่ไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ตามพระราชกฤษฎีกาฯ (ฉบับที่ 387)
- (2) อัตราร้อยละ 10 ของกำไรสุทธิ สำหรับบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการวิเทศธุรกิจ
- (3) อัตราร้อยละ 25 ของกำไรสุทธิเฉพาะส่วนที่ไม่เกิน 300 ล้านบาท สำหรับบริษัทที่มี หลักทรัพย์จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยก่อนวันที่ 6 กันยายน 2544 (พระราชกฤษฎีกาฯ (ฉบับที่ 387) พ.ศ. 2544)
- (4) อัตราร้อยละ 20 ของกำไรสุทธิ สำหรับบริษัทที่นำหลักทรัพย์มาจดทะเบียนกับตลาดหลักทรัพย์ตามข้อบังคับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยว่าด้วยการรับหลักทรัพย์จดทะเบียนใน "ตลาดหลักทรัพย์ใหม่" (พระราชกฤษฎีกาฯ (ฉบับที่ 387) พ.ศ. 2544)
- (5) อัตราร้อยละ 25 ของกำไรสุทธิ สำหรับบริษัทที่นำหลักทรัพย์มาจดทะเบียนกับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ นอกเหนือจากกรณีตาม (4) (พระราชกฤษฎีกาฯ (ฉบับที่ 387) พ.ศ. 2544)

5.1.2 อัตราภาษีที่ใช้กับฐานยอดรายรับก่อนหักรายจ่าย

อัตราร้อยละ 3	สำหรับกิจการขนส่งคนโดยสารหรือขนของระหว่างประเทศ
อัตราร้อยละ 2	สำหรับมูลนิธิหรือสมาคมที่มีเงินได้ตามมาตรา 40 (8) แห่งประมวลรัษฎากร ได้แก่เงินได้จากการธุรกิจ การพาณิชย์ การเกษตร การอุตสาหกรรม ขนส่งและอื่นๆ
อัตราร้อยละ 10	สำหรับมูลนิธิหรือสมาคมที่มีเงินได้ประเภทอื่นๆ นอกจาก เงินได้ตาม มาตรา 40 (8)

5.1.3 อัตราภาษีที่ใช้กับฐานเงินได้ที่จ่ายจากหรือในประเทศไทย

อัตราร้อยละ 15 สำหรับเงินได้ตามมาตรา 40 (2) (3) (4) (5) และ (6) นอกจากเงินได้ตามมาตรา 40 (4)(ข) หรือกรณีดอกเบี้ยจากกิจการวิเทศธนกิจ

อัตราร้อยละ 10 สำหรับเงินได้ตามมาตรา 40(4)(ข) และเงินได้ที่เป็นดอกเบี้ยเงินฝากหรือดอกเบี้ยเงินกู้ยืมที่ได้จากผู้ประกอบการวิเทศธนกิจ

5.1.4 อัตราภาษีที่ใช้กับฐานการจำหน่ายเงินกำไรออกไปจากประเทศไทย

อัตราร้อยละ 10 โดยหักจากจำนวนเงินที่จำหน่ายเงินกำไรไปต่างประเทศ

5.2 การคำนวณภาษีเงินได้นิติบุคคลจากฐานกำไรสุทธิ

บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล ที่มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้นิติบุคคลจากฐานกำไรสุทธิจะต้องคำนวณภาษีเงินได้นิติบุคคลและยื่นแบบแสดงรายการและชำระภาษีรอบระยะเวลาบัญชีละ 2 ครั้ง ดังนี้

5.2.1 การคำนวณภาษีเงินได้นิติบุคคลครึ่งรอบระยะเวลาบัญชี

ก. กรณีเสียภาษีจากกึ่งหนึ่งของประมาณการกำไรสุทธิตามมาตรา 67 ทวิ(1) แห่งประมวลรัษฎากร

- (1) ประมาณการยอดขายรับหรือยอดขายก่อนหักรายจ่ายใดๆที่จะ ต้องคำนวณกำไรสุทธิเพื่อเสียภาษีเงินได้สำหรับรอบระยะเวลาบัญชีปัจจุบัน
- (2) ประมาณการรายจ่ายที่เกี่ยวกับกิจการหรือเนื่องจากกิจการที่ได้กระทำหรือจะได้กระทำทั้งหมดในรอบระยะเวลาปัจจุบัน
- (3) นำจำนวนเงินตาม (1) ลบด้วยจำนวนเงินตาม (2) ถ้าผลลัพธ์ที่ได้เป็นบวก เป็นประมาณการกำไรสุทธิ ถ้าผลลัพธ์ที่ได้เป็นลบเป็นประมาณการขาดทุนสุทธิ
- (4) นำขาดทุนสุทธิยกมาไม่เกิน 5 ปี ก่อนรอบระยะเวลาบัญชีปัจจุบันที่ได้ปรับปรุงรายการตามเงื่อนไขที่กำหนดในมาตรา 65 ทวิ และมาตรา 65 ตี แห่งประมวลรัษฎากร ไปหักออกจากจำนวนเงินตาม (3) กรณีเป็นประมาณการกำไรสุทธิหรือนำไปบวกกับจำนวนเงินตาม (3) กรณีเป็นประมาณการขาดทุนสุทธิ

- (5) กรณีบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลมีประมาณการกำไรสุทธิที่ได้รับยกเว้นตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุนที่ได้รับจากกิจการที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนให้นำไปหักออกจากผลกำไรตาม (4)
- (6) นำจำนวนเงินตาม (4) ลบด้วย (5) ถ้าผลกำไรที่ได้เป็นบวกเป็นประมาณการกำไรสุทธิที่ต้องคำนวณภาษี ถ้าผลกำไรที่ได้เป็นลบเป็นประมาณการขาดทุนสุทธิ
- (7) นำจำนวนเงินตาม (6) ทหารด้วยสอง ก็จะ ได้กึ่งหนึ่งของ ประมาณการกำไรสุทธิที่ต้องคำนวณภาษีตามอัตรากำหนดหรือหากขาดทุนสุทธิก็ไม่ต้องชำระภาษี

ข. กรณีเสียภาษีจากกำไรสุทธิจริงของรอบระยะเวลาบัญชีหกเดือนแรกตาม

มาตรา 67 ทวิ (2) แห่งประมวลรัษฎากร

- (1) ใช้กำไรสุทธิหรือขาดทุนสุทธิจริงแล้วแต่กรณีของรอบระยะเวลา 6 เดือน นับแต่วันแรกของรอบระยะเวลาบัญชี ตามงบแสดงสถานะการเงิน
- (2) นำขาดทุนสุทธิตกมาไม่เกิน 5 ปี ก่อนรอบระยะเวลาบัญชี ปัจจุบัน ที่ได้ปรับปรุงรายการตามเงื่อนไขที่กำหนดในมาตรา 65 ทวิ และมาตรา 65 ตี แห่งประมวลรัษฎากร ไปหักออกจากจำนวนเงินตาม (1) กรณีเป็นกำไรสุทธิหรือนำไปบวกกับจำนวนเงินตาม (1) กรณีเป็นขาดทุนสุทธิ
- (3) กรณีบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลมีกำไรสุทธิที่ได้รับยกเว้นตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุนที่ได้รับจากกิจการที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนให้นำไปหักออกจากผลกำไรที่ได้ตาม (2)
- (4) นำจำนวนเงินตาม (2) ลบด้วย (3) ถ้าผลกำไรที่ได้เป็นบวกเป็นกำไรสุทธิจริงที่ต้องคำนวณภาษี ถ้าผลกำไรที่ได้เป็นลบเป็นขาดทุนสุทธิ

5.2.2 การคำนวณภาษีเงินได้นิติบุคคลเมื่อสิ้นรอบระยะเวลาบัญชี

- (1) คำนวณรายได้และรายจ่ายโดยใช้เกณฑ์สิทธิตามมาตรา 65 วรรคสอง แห่งประมวลรัษฎากร หลักเกณฑ์ คือ ให้นำรายได้และรายจ่ายที่เกิดขึ้นของรอบระยะเวลาบัญชีใดแม้จะยังไม่ได้รับชำระและยังไม่ได้จ่ายในระบบบัญชีนั้นมารวมคำนวณเป็นรายได้ รายจ่ายของรอบบัญชีนั้น

- (2) กำหนดรายได้และรายจ่ายโดยใช้เกณฑ์อื่นที่อธิบดีกรมสรรพากร อนุมัติตามมาตรา 65 วรรคสามแห่งประมวลรัษฎากร โดยมีหลัก เกณฑ์กำหนดไว้ตามแต่ละประเภทกิจการ
- (3) การคำนวณกำไรสุทธิ โดยนำ (1) หรือ (2) หักด้วยรายจ่ายตาม เงื่อนไขที่ระบุไว้ในมาตรา 65 ทวิ และมาตรา 65 ตริ แห่งประมวลรัษฎากร โดยมาตรา 65 ทวิ กำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับการหักค่าสึกหรอและค่า เสื่อราคาดีราคาทรัพย์สินและสินค้าคงเหลือการจำหน่ายหนี้สูญ ส่วน มาตรา 65 ตริ กำหนดรายจ่ายที่จะนำมาหักในการคำนวณภาษีเงินได้ นิติบุคคลไม่ได้ หรือถ้าหากจะนำมาหักได้ก็ต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่ กำหนดไว้
- (4) นำผลขาดทุนสุทธิตายมาไม่เกิน 5 ปี ก่อนรอบระยะเวลาบัญชี ปัจจุบัน ที่ได้ปรับปรุงรายการแล้วไปหักออกจากจำนวนเงินตาม (3) กรณีเป็น กำไรสุทธิหรือนำไปบวกกับจำนวนเงินตาม (3) กรณีเป็นขาดทุนสุทธิ
- (5) กรณีมีกำไรสุทธิ นำไปคูณกับอัตราภาษีตามที่กำหนด
- (6) นำภาษีที่ชำระไว้แล้ว ได้แก่ ภาษีเงินได้นิติบุคคลหัก ณ ที่จ่าย ภาษีที่ ชำระไว้ครั้งรอบบัญชีแรก มาหักออกจาก (5) จะได้ภาษีสุทธิที่ต้อง ชำระ

3.2.2. การใช้มาตรการภาษีเงินได้นิติบุคคล ในช่วงปี 2530 – 2544

ในช่วงปี 2530 – 2544 รัฐบาลได้ใช้มาตรการภาษีเงินได้นิติบุคคลที่สำคัญ ๆ มีดังนี้

1. ปรับปรุงเงื่อนไขการคำนวณกำไรสุทธิและขาดทุนสุทธิ รวม 4 ครั้งดังนี้
 - ปี 2534 ปรับปรุงการหักค่าสึกหรอ และค่าเสื่อมราคาของทรัพย์สิน ประเภท เครื่องจักรและอุปกรณ์ของเครื่องจักรที่ใช้สำหรับการวิจัยและพัฒนา โดยให้หักเบื้องต้นในวันที่ได้ทรัพย์สินมาในอัตราร้อยละ 40 ของมูลค่า ต้นทุนส่วนที่เหลือหักตามเงื่อนไขที่กำหนด
 - ปี 2535 กำหนดให้มีการดีราคาทรัพย์สินเพิ่มขึ้นได้ และยังไม่ต้องนำไปรวม คำนวณกำไรสุทธิหรือขาดทุนสุทธิ
 - ปี 2538 กำหนดให้ตัดมูลค่าต้นทุนที่เหลืออยู่ของทรัพย์สินที่ชำรุดหรือเสีย

หายเป็นรายจ่ายได้

ปี 2543 กำหนดให้บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่ลงทุนซื้อทรัพย์สินใช้
ในการประกอบกิจการ สามารถหักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาใน
ทรัพย์สินได้ในอัตราเร่ง เป็นสองเท่าตลอดอัตราเดิมของอายุการใช้
งาน

2. ปรับปรุงแก้ไขโครงสร้างอัตรากำไร ในปีงบประมาณ 2535 ดังนี้

(1) ลดอัตรากำไรเงินได้นิติบุคคลเก็บจากกำไรสุทธิสำหรับบริษัทหรือห้างหุ้น
ส่วนนิติบุคคลที่มีใช้บริษัทจดทะเบียน จากร้อยละ 35 ของกำไรสุทธิเหลือร้อย
ละ 30 ของกำไรสุทธิ ให้เท่ากับที่เก็บจากบริษัทจดทะเบียน

(2) ปรับปรุงวิธีการหักภาษีเงินได้นิติบุคคล ณ ที่จ่าย และลดอัตรากำไรเงินได้นิติ
บุคคลหัก ณ ที่จ่าย สำหรับเงินได้ตามมาตรา 40 (2) (3) (4) (5) หรือ (6) ที่จ่าย
จากหรือในประเทศไทยไปให้บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตาม
กฎหมายของต่างประเทศ จากเดิมที่มีการคำนวณหักในอัตราที่แตกต่างกัน
เป็นให้เสียในอัตราร้อยละ 10 ของเงินได้

(3) ลดอัตรากำไรเงินได้นิติบุคคลกรณีจำหน่ายกำไร ไปต่างประเทศจากเดิมร้อยละ 20
เหลือร้อยละ 10 เหตุผล เพื่อจูงใจให้มีการลงทุนจากต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น

3. มาตรการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล มีประกาศยกเว้นให้ที่สำคัญๆ รวม 2 ครั้ง
คือ

ปี 2540 ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลให้กิจการวิเทศนกิจ หลายกรณีเพื่อส่งเสริม
ให้สามารถแข่งขันกับศูนย์กลางทางการเงินอื่นได้

ปี 2543 ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล ให้แก่ลูกหนี้ของสถาบันการเงิน ลูกหนี้
และเจ้าหนี้อื่น เพื่อการส่งเสริมปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของภาคธุรกิจ

4. ประกาศขยายเวลาการยื่นแบบแสดงรายการและชำระภาษี

ปี 2535 มีประกาศกระทรวงการคลังขยายกำหนดเวลายื่นรายการการชำระ
ภาษีอากรหรือนำส่งภาษีอากรที่ค้างชำระหรือชำระไว้ไม่ถูกต้อง โดย
ไม่ต้องเสียเบี้ยปรับเงินเพิ่มและไม่ต้องรับผิดชอบทางอาญา

ปี 2543 มีประกาศขยายเวลาการชำระภาษีเงินได้นิติบุคคลครึ่งปีประจำปี
2542 ซึ่งถึงกำหนดชำระภายในเดือนสิงหาคม 2542 ขยายเวลาชำระ

มาเป็นเดือนกุมภาพันธ์ 2543

5. ปี 2544 ปรับปรุงระบบภาษีเงินได้ หัก ณ ที่จ่าย โดยกำหนดให้
 - (1) กรณีที่นิติบุคคลจ่ายเงินได้ตามมาตรา 40 (2), (3) ให้แก่นิติบุคคลด้วยกัน หักภาษี ณ ที่จ่ายด้วย ซึ่งเดิมจะหักเฉพาะกรณีนิติบุคคลจ่ายให้บุคคลธรรมดาเท่านั้น
 - (2) กำหนดให้การจ่ายเงินได้ตามมาตรา 40 (4) (ก) ได้แก่ ดอกเบี้ย เงินได้ที่มีลักษณะทำนองเดียวกับดอกเบี้ย ระหว่างนิติบุคคลด้วยกัน ต้องหักภาษี ณ ที่จ่ายด้วย ซึ่งเดิมจะหักเฉพาะกรณีที่ผู้จ่ายเงินได้เป็นธนาคารหรือสถาบันการเงิน และเฉพาะการจ่ายเงินได้ที่เป็นดอกเบี้ยเงินฝากกับดอกเบี้ยตัวเงินเท่านั้น
 - (3) เพิ่มประเภทเงินได้ที่นิติบุคคลเป็นผู้จ่ายเงินได้ ต้องหักภาษี ณ ที่จ่าย ซึ่งเดิมไม่ต้องหัก ได้แก่ เงินได้จากการให้บริการ รางวัล ส่วนลด หรือผลประโยชน์ใดๆ จากการส่งเสริมการขาย และค่าประกันวินาศภัย โดยหักตามอัตราที่กำหนด

มาตรการภาษีที่รัฐบาลประกาศใช้ระหว่างปี 2530 - 2544 ที่เกี่ยวกับเงื่อนไขการคำนวณกำไรสุทธิและขาดทุนสุทธิ การลดอัตราภาษี การยกเว้นเงินได้ เป็นมาตรการที่ไม่ได้มุ่งเน้นเพื่อเพิ่มรายได้โดยตรงทั้งหมด แต่เพื่อช่วยบรรเทาภาระภาษีให้แก่นิติบุคคลโดยเฉพาะในช่วงที่เกิดภาวะทางเศรษฐกิจตกต่ำ ทั้งนี้เพื่อช่วยให้นิติบุคคลสามารถแก้ไขปัญหาและประกอบ การต่อไปได้ ซึ่งในที่สุดก็จะส่งผลดีต่อการจัดเก็บภาษีไม่ให้ลดตกต่ำจนเกินไป ส่วนมาตรการที่มีผลต่อการเพิ่มรายได้ภาษีโดยตรงได้แก่ การขยายเวลาการยื่นแบบและชำระภาษีในปี 2535 , 2543 รวมทั้งการปรับปรุงระบบภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย ในปี 2544

สรุปภาษีเงินได้นิติบุคคล เป็นภาษีที่เก็บจากกำไรหรือรายได้ของธุรกิจการค้าที่มีสภาพเป็นนิติบุคคล จำนวนภาษีแตกต่างกันไปตามฐานกำไรสุทธิหรือฐานรายได้จากการประกอบกิจการในแต่ละรอบบัญชี อัตราภาษีที่จัดเก็บจากฐานกำไรสุทธิโดยทั่วไปจัดเก็บในอัตราร้อยละ 30 ของกำไรสุทธิ สำหรับการคำนวณภาษีจากฐานรายได้กรณีอื่น จะคำนวณตามประเภทและอัตราภาษีแตกต่างกันไปตามที่กฎหมายกำหนด ในส่วนการใช้มาตรการภาษีนั้น เพื่อเพิ่มรายได้ภาษีโดยตรง และเพื่อแก้ไขภาวะทางเศรษฐกิจซึ่งในที่สุดจะส่งผลดีต่อการจัดเก็บภาษีให้เป็นไปในทางบวก คือ ไม่ทำให้รายได้ภาษียกตกต่ำจนเกินไปจนถึง ทำให้สามารถจัดเก็บภาษีหารายได้ให้รัฐได้เพิ่มขึ้นตามเป้าหมาย

3.3 ภาษีมูลค่าเพิ่ม (Value Added Tax)

ภาษีมูลค่าเพิ่มเป็นภาษีทางอ้อมจัดเก็บจากการบริโภคสินค้าหรือบริการทั่วไป เริ่มจัดเก็บตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2535 เพื่อนำมาใช้แทนภาษีการค้าซึ่งได้ใช้มาครั้งแรกตั้งแต่ปี 2475 ปรับปรุงแก้ไขโครงสร้างใหม่ในปี 2504 แต่เนื่องจากภาวะการณ์ทางด้านเศรษฐกิจในด้านต่างๆ ของประเทศได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก เช่น การเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของรายได้ประชาชาติ การขยายตัวของอุตสาหกรรมการผลิตภายในประเทศ แนวการพัฒนาอุตสาหกรรมเปลี่ยนแปลงไปจากมุ่งผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้า ไปเป็นมุ่งผลิตเพื่อการส่งออก ฯลฯ การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้มีผลทำให้ระบบภาษีการค้ามีความไม่สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคม อันเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศหลายประการ ได้แก่ ภาระภาษีซ้ำซ้อนเป็นเหตุให้ต้นทุนการผลิตสูง เป็นอุปสรรคต่อการขยายการผลิต การมีภาษีหลายอัตรา ทำให้การใช้ทรัพยากรในด้านการผลิตและการบริโภคเพื่อใช้ประโยชน์จากโครงสร้างภาษีไม่เสมอภาค นอกจากนี้ภาษีการค้ายังไม่เอื้ออำนวยต่อการส่งออกเพราะแม้จะมีการยกเว้นภาษีให้ผู้ส่งออกแต่ความซ้ำซ้อนของภาระภาษียังคงมีสะสมอยู่ในต้นทุนของสินค้า ทำให้ความสามารถในการแข่งขันของสินค้าไทยลดลง มีส่วนทำให้ไทยเสียเปรียบดุลการค้ามากกว่าควรจะเป็น จากข้อปัญหาและอุปสรรคของระบบภาษีการค้าซึ่งปัญหาเหล่านี้ไม่อาจแก้ไขโดยการปรับปรุงภาษีการค้าเดิม รัฐบาลจึงได้ยกเลิกระบบภาษีการค้าและนำระบบภาษีมูลค่าเพิ่มมาใช้จัดเก็บแทนเพราะพิจารณาแล้วเห็นว่า เป็นระบบภาษีที่เหมาะสมกับภาวะเศรษฐกิจและสังคม เพราะไม่ซ้ำซ้อนและแน่ชัดมีอัตราเดียว ทั้งยังมีกลไกป้องกันการหลีกเลี่ยงภาษี และช่วยเกื้อกูลการส่งออกเป็นอย่างยิ่ง

ภาษีมูลค่าเพิ่มจัดเก็บจากมูลค่าของสินค้าหรือบริการส่วนที่เพิ่มขึ้นในแต่ละขั้นตอนการผลิตและการจำหน่ายสินค้าและบริการชนิดต่างๆ (นุชจริย์ คนตรง, 2543 : 29) และเกี่ยวข้องกับผู้บริโภคโดยตรงโดยมีฐานภาษีหลัก คือ การใช้จ่ายหรือการบริโภค กล่าวคือ ภาษีมูลค่าเพิ่มเป็นภาษีการบริโภคชนิดที่สามารถขยายขอบเขตไปจนถึงระดับค้าปลีก โดยผ่านช่องทางการผลิตและการจำหน่ายทุกขั้นตอน ทำให้ภาษีมูลค่าเพิ่มมีฐานกว้างมากซึ่งถ้ารัฐบาลต้องการเพิ่มรายได้ หรือ ดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจด้านอื่นๆ เช่น การกระตุ้นหรือควบคุมการบริโภค การดำเนินนโยบายผ่านการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มน่าจะเป็นภาษีที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด ทั้งนี้เพราะภาษีมูลค่าเพิ่มมีความเกี่ยวข้องกับประชาชนโดยตรง

3.3.1 ลักษณะโครงสร้างภาษีมูลค่าเพิ่ม ในส่วนที่เป็นสาระสำคัญประกอบด้วย

1. ผู้มีหน้าที่เสียภาษีมูลค่าเพิ่ม
2. ฐานภาษีมูลค่าเพิ่ม
3. กิจการที่ได้รับยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่ม
4. อัตราภาษีมูลค่าเพิ่มและการคำนวณภาษี

1. ผู้มีหน้าที่เสียภาษีมูลค่าเพิ่ม

ผู้มีหน้าที่เสียภาษีมูลค่าเพิ่มตามกฎหมายประกอบด้วย ผู้ผลิต ผู้ให้บริการ ผู้ขายสินค้า ตลอดจนผู้นำเข้าและผู้ส่งออก องค์การของรัฐบาล ไม่ว่าจะประกอบกิจการในรูปของบุคคลธรรมดา คณะบุคคลหรือห้างหุ้นส่วนสามัญที่มีชนิติบุคคลหรือนิติบุคคลใดๆ หากมีรายรับจากการขายสินค้าหรือให้บริการเกินกว่า 1.2 ล้านบาทต่อปี หรือเป็นผู้นำเข้าและผู้ส่งออก มีหน้าที่ต้องยื่นคำขอจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม เพื่อเป็นผู้ประกอบการจดทะเบียนโดยคำนวณภาษีที่ต้องเสียจากภาษีขายหักด้วยภาษีซื้อ

2. ฐานภาษีมูลค่าเพิ่ม

2.1 ฐานภาษีสำหรับการขายสินค้าหรือการให้บริการ

ฐานของภาษีได้แก่ มูลค่าทั้งหมดที่ผู้ประกอบการได้รับหรือพึงได้รับจากการขายสินค้าหรือการให้บริการรวมทั้งภาษีสรรพสามิตตามที่กำหนดไว้ด้วยในกรณีที่มีภาษีสรรพสามิต

มูลค่าของฐานภาษีหมายความถึง เงิน ทรัพย์สิน ค่าตอบแทน ค่าบริการ หรือประโยชน์ใดๆ ซึ่งอาจคำนวณได้เป็นเงินแต่ไม่รวมถึงสิ่งต่อไปนี้

(1) ส่วนลดหรือส่วนลดหย่อนที่ผู้ประกอบการจดทะเบียนได้ลดไว้ในขณะขายสินค้าหรือให้บริการและได้หักส่วนลดหรือส่วนลดหย่อนดังกล่าว ออกจากราคาสินค้าหรือราคาค่าบริการ โดยได้แสดงให้เห็นไว้ชัดเจนว่าได้มีการหักส่วนลดหรือส่วนลดหย่อนไว้ในใบกำกับภาษีในแต่ละครั้งที่ออกแล้ว ทั้งนี้เว้นแต่ส่วนลดหรือส่วนลดหย่อนในการขายสินค้าหรือให้บริการของผู้ประกอบการจดทะเบียนที่มีสิทธิออกใบกำกับภาษีอย่างย่อ ผู้ประกอบการจดทะเบียนจะไม่แสดงส่วนลดหรือส่วนลดหย่อนดังกล่าวให้เห็นชัดเจนไว้ในใบกำกับภาษีอย่างย่อก็ได้

- (2) ค่าชดเชยหรือเงินอุดหนุนตามที่อธิบดีกำหนดโดยอนุบัญญัติ
- (3) ภาษีขาย
- (4) ค่าตอบแทนที่มีลักษณะและเงื่อนไขตามที่อธิบดีกำหนดโดยอนุบัญญัติ

2.2 ฐานภาษีสำหรับสินค้าส่งออกและการขนส่งระหว่างประเทศ

ฐานภาษีสำหรับการขายสินค้าในกรณีส่งออกและการให้บริการ กรณีการขนส่งระหว่างประเทศมีหลักเกณฑ์ดังนี้

(1) ฐานภาษีสำหรับการขายสินค้าโดยการส่งออกได้แก่ มูลค่าของสินค้าส่งออก โดยให้ใช้ราคาเอฟ.โอ.บี. ของสินค้าบวกด้วยภาษีสรรพสามิตตามที่กำหนดในมาตรา 77/1 (19) และภาษีและค่าธรรมเนียมอื่นตามที่จะได้กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา แต่ไม่รวมอากรขาออก

ราคา เอฟ.โอ.บี. ได้แก่ ราคาสินค้า ณ ด่านศุลกากรส่งออก โดยไม่รวมค่าประกันภัยและค่าขนส่งจากด่านศุลกากรส่งออกไปยังต่างประเทศ

(2) ฐานภาษีสำหรับการให้บริการขนส่งระหว่างประเทศ

(ก) กรณีรับขนคนโดยสาร ได้แก่ มูลค่าของค่าโดยสาร ค่าธรรมเนียมและประโยชน์อื่นใดที่เรียกเก็บในราชอาณาจักรก่อนหักรายจ่ายใดๆ เนื่องในการรับขนคนโดยสารนั้น

(ข) กรณีรับขนสินค้า ได้แก่ มูลค่าของค่าระวาง ค่าธรรมเนียม และประโยชน์อื่นใดที่เรียกเก็บไม่ว่าในหรือนอกราชอาณาจักรก่อนหักรายจ่ายใด ๆ เนื่องในการรับขนสินค้านั้นนอกนอกราชอาณาจักร

(3) ฐานภาษีสำหรับการขายสินค้าหรือการให้บริการในกิจการเฉพาะอย่างประเภทอื่นนอกจาก (1) หรือ (2) ให้เป็นไปตามที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา

2.3 ฐานภาษีสำหรับสินค้านำเข้า

ฐานภาษีสำหรับการนำเข้าสินค้ามีหลักเกณฑ์ดังนี้

(1) ฐานภาษีสำหรับการนำเข้าสินค้าทุกประเภท ได้แก่มูลค่าของสินค้านำเข้า โดยให้ใช้ราคาซี.ไอ.เอฟ. ของสินค้า บวกด้วยอากรขาเข้า ภาษีสรรพสามิตตามที่กำหนดในมาตรา 77/1 (19) ค่าธรรมเนียมพิเศษตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุนและภาษีและค่าธรรมเนียมอื่นตามที่จะได้กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา

การนำเข้าสินค้าที่ผู้นำเข้าได้รับยกเว้นหรือลดหย่อนอากรขาเข้าตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุนหรือตามกฎหมายอื่น ให้นำอากรขาเข้าซึ่งได้รับยกเว้นหรือลดหย่อนดังกล่าวมารวมเป็นมูลค่าของฐานภาษี

ราคาซี.ไอ.เอฟ. ได้แก่ราคาสินค้าบวกด้วยค่าประกันภัยและค่าขนส่งถึงด่านศุลกากรที่นำสินค้านั้นเข้าในราชอาณาจักร เว้นแต่

(ก) ในกรณีที่อธิบดีกรมศุลกากรประกาศให้ราคาในท้องตลาดสำหรับของประเภทใดประเภทหนึ่งที่ต้องเสียอากรตามราคาเป็นรายเฉลี่ยตามกฎหมายว่าด้วยพิกัดอัตราศุลกากร ให้ถือราคาราคานั้นเป็นราคาสินค้าในการคำนวณราคาซี.ไอ.เอฟ

(ข) ในกรณีที่เจ้าพนักงานศุลกากรได้ทำการประเมินราคาเพื่อเสียอากรขาเข้าใหม่ตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร ให้ถือราคาราคานั้นเป็นราคาสินค้าในการคำนวณราคาซี.ไอ.เอฟ

(2) ฐานภาษีสำหรับการนำเข้าสินค้าที่จำแนกประเภทไว้ในภาคว่าด้วย ของที่ได้ รับยกเว้นอากรตามกฎหมายว่าด้วย พิกัดอัตราศุลกากรซึ่งได้รับยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่มตามมาตรา 81 (2) (ค) ถ้าภายหลังสินค้านั้น ต้องเสียอากรตามกฎหมายว่าด้วย พิกัดอัตราศุลกากร อันทำให้ผู้ที่มีความรับผิดชอบตามกฎหมายดังกล่าว หรือผู้รับโอนสินค้ามีหน้าที่ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มตามมาตรา 82/1 (3) ฐานภาษีสำหรับสินค้านั้นได้แก่ มูลค่าตามสภาพหรือปริมาณของสินค้าที่เป็นอยู่ในวันที่ความรับผิดชอบเกิดขึ้นตามมาตรา 78/2 (4)

3. กิจการที่ได้รับยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่ม

การประกอบกิจการดังต่อไปนี้ ให้ได้รับยกเว้นไม่ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม

1. การขายสินค้าหรือให้บริการของผู้ประกอบการที่มีรายรับไม่เกิน 1.2 ล้านบาทต่อปี
2. การขายพืชผลทางการเกษตรภายในประเทศ เช่น ข้าว ข้าวโพด ปอ มันสำปะหลัง ผักและผลไม้ เป็นต้น (คำสั่งกรมสรรพากรที่ ป.28/2535ฯ)
3. การขายสัตว์ทั้งที่มีชีวิตหรือไม่มีชีวิตภายในประเทศ เช่น โค กระบือ ไก่หรือเนื้อสัตว์ กุ้ง ปลา เป็นต้น (คำสั่งกรมสรรพากรที่ ป.29/2535ฯ)
4. การขายปุ๋ย
5. การขายปลาป่น อาหารสัตว์
6. การขายยาหรือเคมีภัณฑ์ที่ใช้สำหรับพืชหรือสัตว์ เพื่อบำรุงรักษาป้องกัน หรือกำจัดศัตรูหรือโรคของพืชและสัตว์
7. การขายหนังสือพิมพ์ นิตยสาร หรือตำราเรียน

ผู้ประกอบการที่ประกอบกิจการตาม 1. ถึง 7. ดังกล่าว จะเลือกเข้าสู่ระบบภาษีมูลค่าเพิ่มก็ได้

8. การนำเข้าสินค้าตาม 2. ถึง 7.
9. การให้บริการการศึกษาของสถานศึกษาของทางราชการสถานศึกษาตาม กฎหมายว่าด้วยสถาบันอุดมศึกษาเอกชน หรือโรงเรียนเอกชนตามกฎหมายว่าด้วยโรงเรียน เอกชน
10. การให้บริการขนส่งในราชอาณาจักรไม่ว่าจะเป็นทางบก ทางน้ำหรือทางอากาศ อย่างไรก็ดี หากเป็นการให้บริการขนส่งโดยอากาศยาน และการให้บริการขนส่งน้ำมันเชื้อเพลิงทาง

ต่อ ผู้ประกอบการมีสิทธิเลือกเข้าสู่ระบบภาษีมูลค่าเพิ่มได้

11. การให้บริการขนส่งระหว่างประเทศทางบกและทางเรือซึ่งมิใช่เรือเดินทะเล
12. การให้บริการรักษาพยาบาลของสถานพยาบาลทางราชการและเอกชน
13. การให้บริการห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ สวนสัตว์
14. การให้บริการจัดแข่งขันกีฬาสมัครเล่น
15. การให้บริการประกอบโรคศิลป์ การสอบบัญชี การว่าความ
16. การให้บริการของนักแสดงสาธารณะ
17. การให้บริการที่เป็นงานทางศิลปะและวัฒนธรรม ในสาขาและลักษณะการประกอบกิจการที่อธิบดีกำหนดโดยอนุมัติรัฐมนตรี
18. การให้บริการวิจัย หรือการให้บริการทางวิชาการ ซึ่งต้องมีลักษณะการประกอบกิจการตามที่กรมสรรพากรกำหนด คือ ต้องเป็นการวิจัยหรือบริการทางวิชาการสาขาวิทยาศาสตร์ และสาขาสังคมศาสตร์ แต่ต้องมีใช่เป็นการกระทำในทางธุรกิจ ทั้งนี้ ผู้ประกอบการต้องเป็นบุคคลธรรมดาหรือคณะบุคคลที่มีชนิตบุคคล หรือมูลนิธิ
19. การให้บริการตามสัญญาจ้างแรงงาน
20. การให้บริการเช่าอสังหาริมทรัพย์
21. การให้บริการของราชการส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ไม่รวมถึงบริการที่เป็นการพาณิชย์ของราชการส่วนท้องถิ่น หรือเป็นการหารายได้ หรือผลประโยชน์ไม่ว่าจะเป็นกิจการสาธารณูปโภคหรือไม่ก็ตาม
22. การขายสินค้าหรือการให้บริการของกระทรวง ทบวง กรม ซึ่งส่งรายรับทั้งสิ้นให้แก่รัฐโดยไม่หักรายจ่าย
23. การขายสินค้าหรือการให้บริการเพื่อประโยชน์แก่การศาสนาหรือการสาธารณกุศลภายในประเทศ ซึ่งไม่นำผลกำไรไปจ่ายในทางอื่น
24. การบริจาคสินค้าให้แก่ สถานพยาบาล และสถานศึกษาของทางราชการ หรือให้แก่องค์การหรือสถานสาธารณกุศลหรือสถานพยาบาลและสถานศึกษาอื่นตามที่รัฐมนตรี ประกาศกำหนด
25. การขายบุหรี่ซิการ์ที่ผลิตโดยโรงงานยาสูบ กระทรวงการคลัง ซึ่งผู้ขายเป็นบุคคลอื่นที่มีใช้โรงงานยาสูบ กระทรวงการคลัง
26. การขายสลากกินแบ่งของรัฐบาล สลากออมสินของรัฐบาล และสลากบำรุงสภากาชาดไทย
27. การขายแสดมปีไปรษณีย์ แสดมปีอากร หรือแสดมปีอื่นของรัฐบาล องค์การของ

รัฐบาล หรือองค์การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น เฉพาะที่ยังไม่ได้ใช้ในราคาที่ไม่เกินมูลค่าที่ตราไว้

28. การให้บริการสีเขียว

4. อัตราภาษีมูลค่าเพิ่มและการคำนวณภาษี

4.1 อัตราภาษีมูลค่าเพิ่ม

ภาษีมูลค่าเพิ่มที่เริ่มใช้ในวันที่ 1 มกราคม 2535 มีโครงสร้างอัตราภาษี 2 อัตรา (เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสวีธรรม, 2543:297-298) คือ

1. อัตราภาษีมูลค่าเพิ่มร้อยละ 10

กฎหมายกำหนดให้ใช้อัตราภาษีร้อยละ 10 ในการคำนวณภาษีมูลค่าเพิ่มสำหรับการประกอบกิจการ ดังต่อไปนี้ เว้นแต่กรณีที่กำหนดไว้ในมาตรา 80/2

- (1) การขายสินค้า
- (2) การให้บริการ
- (3) การนำเข้า

อัตราภาษีดังกล่าว ให้ลดลงได้โดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกา แต่ต้องกำหนดอัตราภาษีให้เป็นอัตราภาษีเดียวกันสำหรับการขายสินค้า การให้บริการ และการนำเข้าทุกกรณี ปัจจุบันกำหนดไว้ร้อยละ 7

2. อัตราภาษีมูลค่าเพิ่มร้อยละ 0

กฎหมายกำหนดให้ใช้อัตราร้อยละ 0 ในการคำนวณภาษีมูลค่าเพิ่มสำหรับการประกอบ กิจการประเภทต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- (1) การส่งออกสินค้าที่มีใช้การส่งออกสินค้าซึ่งได้รับยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่ม
- (2) การให้บริการที่กระทำในราชอาณาจักรและได้มีการใช้บริการนั้นในต่างประเทศ ตามประเภทหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนด การให้บริการที่กระทำในราชอาณาจักรและได้มีการใช้บริการนั้นในต่างประเทศ ให้รวมถึงการให้บริการที่กระทำในราชอาณาจักรเพื่อใช้ผลิตสินค้า ในเขตอุตสาหกรรมส่งออกเพื่อส่งออก และการให้บริการที่กระทำในเขตอุตสาหกรรมส่งออกเพื่อใช้ผลิตสินค้าส่งออกด้วย
- (3) การให้บริการขนส่งระหว่างประเทศโดยอากาศยานหรือเรือเดินทะเลที่กระทำโดยผู้ประกอบการที่เป็นนิติบุคคลที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย และสำหรับกรณีให้การบริการกระทำโดยผู้ประกอบการ ที่เป็นนิติบุคคลที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายของต่าง

ประเทศ ให้เสียในอัตราร้อยละ 0 เฉพาะในกรณีที่ประเทศนั้น ๆ ได้ใช้อัตรากำไรร้อยละ 0 สำหรับการให้บริการดังกล่าวที่กระทำโดยผู้ประกอบการที่เป็นนิติบุคคลที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทยด้วย

- (4) การขายสินค้าหรือการให้บริการกับกระทรวง ทบวง กรม ราชการส่วนท้องถิ่นหรือรัฐวิสาหกิจตามโครงการเงินกู้หรือเงินช่วยเหลือจากต่างประเทศ ทั้งนี้เฉพาะกรณีที่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนด โดยอนุมัติรัฐมนตรี
- (5) การขายสินค้าหรือการให้บริการกับองค์การสหประชาชาติ ทบวงการชำนาญพิเศษของสหประชาชาติ สถานเอกอัครราชทูต สถานทูต สถานกงสุลใหญ่ สถานกงสุล ทั้งนี้เฉพาะการขายสินค้าหรือการให้บริการที่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนด
- (6) การขายสินค้าหรือการให้บริการระหว่างคลังสินค้าทัณฑ์บนกับคลังสินค้า ทัณฑ์บนระหว่างคลังสินค้าทัณฑ์บนกับผู้ประกอบการอยู่ในเขตอุตสาหกรรมส่งออก หรือระหว่างผู้ประกอบการกับผู้ประกอบการที่ประกอบกิจการอยู่ในเขตอุตสาหกรรมส่งออกไม่ว่าจะอยู่ในเขตอุตสาหกรรมส่งออกเดียวกันหรือไม่ ทั้งนี้เฉพาะการขายสินค้าหรือการให้บริการที่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนด

คลังสินค้าทัณฑ์บนตามวรรคหนึ่งให้หมายความถึงคลังสินค้าทัณฑ์บนตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร

4.2 การคำนวณภาษี

(1) การคำนวณภาษีมูลค่าเพิ่มจากภาษีขายหักด้วยภาษีซื้อ

ภาษีขาย หมายถึง ภาษีมูลค่าเพิ่มที่ผู้ประกอบการได้เรียกเก็บหรือพึงเรียกเก็บจากผู้ซื้อสินค้าหรือผู้รับบริการ เมื่อขายสินค้าหรือให้บริการ

ภาษีซื้อ หมายถึง ภาษีมูลค่าเพิ่มที่ผู้ประกอบการได้จ่ายให้กับผู้ขายสินค้าหรือผู้ให้บริการที่ประกอบการจดทะเบียน เมื่อซื้อสินค้าหรือบริการ รวมทั้งสินค้าทุนประเภทเครื่องจักร เครื่องมือ อุปกรณ์ ฯลฯ ที่ซื้อมาใช้ในการกิจการของตน

หากภาษีขายมากกว่าภาษีซื้อ ให้ผู้ประกอบการชำระภาษีเท่ากับส่วนต่างนั้น

หากภาษีซื้อมากกว่าภาษีขาย ให้เป็นเครดิตภาษีและให้ผู้ประกอบการมีสิทธิได้รับคืนหรือนำไปชำระภาษีมูลค่าเพิ่มได้

(2) การคำนวณภาษีมูลค่าเพิ่มกรณีนำเข้าสินค้า

จะต้องชำระภาษีในขณะที่มีการนำเข้าโดยคำนวณในอัตราร้อยละ 7 จากฐานภาษีซึ่งประกอบด้วย ราคา ซี.ไอ.เอฟ. บวกอากรขาเข้า บวกภาษีสรรพสามิต (ถ้ามี) บวกภาษีและค่าธรรมเนียมในลักษณะเดียวกัน (ถ้ามี) และเมื่อได้ชำระภาษีมูลค่าเพิ่มแล้ว ผู้นำเข้าจะได้รับใบเสร็จรับเงินจากกรมศุลกากร ซึ่งผู้นำเข้าที่เป็นผู้ประกอบการจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม ใบเสร็จดังกล่าวถือเป็นใบกำกับภาษีและสามารถนำมาถือเป็นภาษีซื้อในการคำนวณภาษีในเดือนนั้นได้

(3) การคำนวณภาษีในอัตราร้อยละ 0

การคำนวณภาษีที่ต้องชำระจากภาษีขายหักด้วยภาษีซื้อ และกรณีนี้ภาษีขายจะไม่มี ทำให้ผู้ประกอบการได้รับคืนภาษีซื้อทั้งหมด

3.3.2 การใช้มาตรการภาษีมูลค่าเพิ่มหรือภาษีการค้า (ก่อนปี 2535) ช่วงระหว่างปี 2530 - 2544

พบว่าในส่วนมาตรการภาษีการค้าที่ใช้เป็นมาตรการปลีกย่อยจึงไม่ได้นำมากล่าวในที่นี้ และจะขอกล่าวถึงมาตรการภาษีที่สำคัญ ดังนี้

ปี 2535 - นำภาษีมูลค่าเพิ่มมาใช้แทนภาษีการค้ามีผลบังคับใช้ตั้งแต่เดือนมกราคม 2535

- มีประกาศกระทรวงการคลังขยายกำหนดเวลายื่นรายการการชำระภาษี อากรหรือ นำส่งภาษีอากรที่ค้างชำระหรือชำระไว้ไม่ถูกต้อง โดยไม่ต้องเสียเบี้ยปรับ เงินเพิ่มและไม่ต้องรับผิดชอบทางอาญา

ปี 2540 - เพิ่มอัตรากำหนดมูลค่าเพิ่มจากร้อยละ 7 เป็นอัตราร้อยละ 10 เพื่อให้สอดคล้อง กับภาวะเศรษฐกิจ

ปี 2542 - ลดอัตรากำหนดมูลค่าเพิ่มจากเดิมร้อยละ 10 เป็นอัตราร้อยละ 7 ยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่มให้ผู้ประกอบการจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มในอัตราร้อยละ 1.5 ของยอดขายรับหรือมูลค่าของฐานภาษีซึ่งมีมูลค่าฐานภาษีเกิน 600,000 บาท ต่อปี แต่ไม่เกิน 1,200,000 บาท ต่อปี

ปี 2543 - ยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่ม เพื่อการส่งเสริมปรับปรุงโครงสร้างหนี้ภาค
ธุรกิจ

โดยสรุปภาษีมูลค่าเพิ่ม เป็นภาษีที่เก็บจากผู้ประกอบการจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม ได้แก่ ผู้ผลิต ผู้ให้บริการ ผู้ขายสินค้า ตลอดจนผู้นำเข้าและผู้ส่งออก และองค์การของรัฐบาลปัจจุบันจัดเก็บในอัตราร้อยละ 7 และ ร้อยละ 0 ของฐานภาษีที่กำหนด การคำนวณภาษีโดยทั่วไปจะคำนวณจากภาษีขายหักภาษีซื้อ นอกจากกรณีนำเข้าสินค้าจะคำนวณในอัตราร้อยละ 7 ของฐานภาษี การใช้มาตรการภาษีมูลค่าเพิ่มหรือภาษีการค้า (ก่อนปี 2535) ในช่วงปี 2530 - 2544 รัฐบาลได้ใช้มาตรการภาษีเพื่อวัตถุประสงค์ เพิ่มรายได้แก่รัฐโดยตรง คือในปี 2535 รัฐได้ ปรับปรุงโครงสร้างภาษีโดยยกเลิกภาษีการค้าเพื่อแก้ปัญหาความซ้ำซ้อนในการจัดเก็บภาษี และเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษี ได้นำระบบภาษีมูลค่าเพิ่มมาใช้แทน และในปีนี้ได้ใช้มาตรการขยายกำหนดเวลายื่นรายการภาษี ซึ่งจะมีผลต่อการจัดเก็บภาษีการค้าที่ยังค้างชำระหรือชำระไว้ไม่ถูกต้องในปีก่อน และในปี 2540 ได้เพิ่มอัตรากำหนดมูลค่าเพิ่มจากร้อยละ 7 เป็นอัตราร้อยละ 10 เนื่องจากรัฐบาลต้องการเพิ่มรายได้ให้เพียงพอกับรายจ่ายและเพื่อลดปัญหาการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดประกอบกับเป็นการดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจตามคำแนะนำขององค์การการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund) ส่วนในปี 2542 และ 2543 มาตรการภาษีมูลค่าเพิ่มที่ใช้ได้แก่ การลดอัตรากำหนดมูลค่าเพิ่ม การยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่มสำหรับผู้ประกอบการที่จดทะเบียนในอัตราร้อยละ 1.5 รวมทั้งการยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่มเพื่อส่งเสริมการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ภาคธุรกิจ เป็นมาตรการที่รัฐมุ่งบรรเทาภาระภาษีแก่ ผู้ประกอบการ ผู้บริโภค เนื่องจากปัญหาภาวะเศรษฐกิจถดถอย และเพื่อกระตุ้นการบริโภค การลงทุน ซึ่งในที่สุดจะช่วยให้ การจัดเก็บภาษีไม่ตกต่ำตามภาวะเศรษฐกิจและสามารถจัดเก็บภาษีทำรายได้ให้แก่รัฐได้ตามเป้าหมาย.